

Aardla poldri teemaline koosolek

29.11.2024

Kambja teenuskeskus, Kesk tn 2, Kambja alevik

Algus: 10:30

Lõpp: 12:30

Osalejad:

Maa-amet – esindavad Kerli Lõhmus, Eveli Vanamb ja Tiina Voro

Keskkonnaamet (KeA) – esindab Märt Holtsmann, Marian Pärn, Kaili Viilma ja Sander Laherand

Põllumajandus- ja toiduamet (PTA) – esindab Meelis Rauert, Margus Türk, Jaanus Toots ja Enn Selgis

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) – esindab Toomas Haas

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium – esindab Reno Paju ja Merly Kiisler

Tartu Linnavalitsus – esindab Rein Haak

Ülenurme Jahiselts – esindab Urmas Helimets

Põllumajanduse Registrite ja Informatsioonide Amet (PRIA) – esindab Eve Pohlak, Urmas Ojala

Kliimaministeerium – esindab Aimar Rakko

Rahandusministeerium – esindab Kaja Roosipuu

Kambja Vallavalitsus – kohal Aivar Aleksejev, Toomas Otsatalo, Ülo Plakso, Gerda Ustimenko, Kaupo Piirsalu, Eva-Mai Männiste, Marko Ojakivi

Koosoleku eesmärk: selgitada välja Aardla poldriga seotud riigiasutuste, jahiseltsi ja omavalitsuste kohustused, murekohad, probleemid, edasine tegevuskava.

Koosoleku kava:

- Ülevaade Aardla poldri probleemidest: poldri veetaseme hoidmine ja reguleerimine; maaparanduseesvoolude korrashoid; karjatamine ja sellest tulenevad häiringud; tarastamine; takistatud ligipääs avalikel teedel ja ulukijaht; kodanikualgatuse korras matkaradade rajamine.
- Arutelu: riigi ja selle hallatavate asutuste, kohalike omavalitsuste ja poldri maaomanike huvide välja selgitamine. Poldri haldamise ühise tegevuskava kokkuleppimine erinevate huvigruppide vahel. Looduskaitsealale ja poldrile kui maaparandusrajatisele ühtsete tingimuste määratlemine. Huvigruppide vahel vastutuse ja finantseerimise määratlemine. Maaparandusühistu olemasolu ja selle mittetoimivus; huvide konflikt - kellel poldrit tänasel kujul vaja on? Kuidas edasi?

KOKKUVÕTVAD punktid:

1. Vabavooluregulaator ja pumpla vajavad uuendamist, kuna süsteemid on vanad. Pumpla on Kambja valla omandis, kuid vallal puudub vajadus pumpla hooldamiseks, renoveerimiseks ja töös hoidmiseks. Poldri veetaseme hoidmine peaks olema huvitatud osapoolle (kasusaaja) kohustus. Kes peaks rahastust otsima ja uuendamisega tegelema?
2. Ühe maaomaniku eestvedamisel ja Maa-ametiga koos on asutatud Aardla polder maaparandusühistu (MPÜ), mille eesmärgiks on Aardla poldri kui maaparandusrajatise haldamine. MPÜ asutamise ja senise majandamis viis ei anna riigi ja kohaliku omavalitsuse esindajatele kindlust selle tegevuse õiguspärasuses ja jätkusuutlikkuses. Riigi kui poldri ala kõige suurema maaomaniku esindatus ja huvid MPÜ-s ei ole proportsionaalselt kaitstud.
3. Riik on MPÜ-s esindatud läbi Maa-ameti, sest neile kuulub poldril enim maatulundusmaid.
4. Veiste karjataja poolt on suletud osaliselt ligipääsuteed poldril. Ülenurme jahiseltsil puudub poldril võimalus jahipidamiseks, et piirata ulukite (eelkõige rebased) arvukust. Ulukite rohkus tekitab probleeme alates Ülenurmel hulkuvatest rebastest kuni kobrasteni. Kobraste poolt tehtavad tammid piiravad veevoolu poldrilt ja paisutavad vett, tekitades poldril üleujutusi.
5. Osa poldri alast on looduskaitseala, millel on kaitsekorralduskava (KKK), mille kehtivus ametlikult sel aastal peaks lõppema, kuid mida pikendatakse. KKK-s on kirjas, et LKA Poldri piiranguvööndis peab kuni pesitsusaja lõpuni hoidma veetaset nii, et see ei langeks alla 31,30 meetri. Selline veetaseme kõrgus võeti kompromissina, et vältida ümbruses olevate eluhoonete sattumist vee alla liigvee tõttu. Looduskaitsealalt võiks olla kõik vabavoolne ja mingit pumpamist ei peaks toimuma. Keskkonnaamet peaks KKK alusel seirama veetaseme kõrgust, kuid seda pole KKK ajal (2015-2024) tehtud. PTA sõnul ei ole seda veetaset võimalik hoida, kuna nii jäävad poldri alal oleva pumpla pumpade mootorid vee alla. Põllumehe jaoks ei ole selline veetaseme kõrgus samuti sobilik, kuna nii ei saa ei niita ega karjatada.
6. Riigiasutuste poolt on kehtestatud alal erinevad nõuded nt karjatamise soovitatavuse/ mitte soovitatavuse osas.
7. Kambja vald kutsub 2025. aastal kokku uue koosoleku, kuhu kaasatakse ka maaparandusühistu ja teised maaomanikud.

Koosoleku arutelu:

- Vallal puudub vajadus regulaatori pumpla omamiseks ja käitamiseks.
- Maaparandusühistu, selle toimimine ja maaomanike s.h. riigi osaslemine MTÜ-s.
- Poldri kui rajatise eesmärk ja tulevik. Poldri kui maaparandusrajatise majandamine, rahastus?
- **PTA** seisukoht- polder ei vasta enam oma rajamise eesmärgile. Kehtiva seaduse kohaselt ei vasta maaparandussüsteem nõuetele. Küsimus: kas likvideerida või rekonstrueerida? Kellel on reaalsed huvid, kas poldrit on üldse vaja pidada, kui jah, siis kelle huvi, kes rahastab?
- Poldri pumbad olid viimati töös aastal 2008 või 2009. Looduskaitsealast vaatest poldril asjad väga halvasti pole.
- Kogu poldri eesvool (Savijõgi) ei ole maaparandusseaduse kohaselt maaparandussüsteemi eesvool. Eesvool on lühike, vaid 110 meetrit. Süsteem ei saa töötada kui eesvool ei tööta, eesvool peaks jõueni välja minema.
- Poldril ei saa olla eesvoolu, poldri eesvool on pumpla. Mingil perioodil toimib normaalselt-voolab Emajõkke. Kui Emajõe veetase kõrge, siis vaja poldrit selle eest kaitsta. Regulaatori tase pole piisav, et tagada põllumajanduslik kasutamine, selle jaoks pigem pumbad. Töökorras peaksid olema mõlemad. Poldri kasutaja otsus, kas laseb veel vabalt voolata või pumpab ära.

Regulaator on selleks, et raha kokku hoida, et ei peaks pumpama. 28,5 m peal lähevad pumbad käima.

- **Jahiselts** - kas keegi on mõõtnud, kas vesi langes peale kopratammide lõhkumist? Kopratammide probleem algas 2a tagasi. Sellel aastal on kütitud 17 kobrast ja kõik poldri alalt. Ligipääsuteed poldrile on aga kinni pandud. Jahimehed ei taha sinna jahtima minna, sest kohe tekivad probleemid loomade karjatajaga. RMKga oli kokkulepe, et jahimehed võivad poldrile minna, aga kõik teed on kinni pandud. Veiste omanikega on raske suhelda - saatsid sõnumi et 5km linna piirist pole lubatud jahtimisega tegeleda. Samas Ülenurme elanikud on rebastega hädas ja RMKga ja vajalike asutustega lepingud sõlmitud. Prügila toodab rebaseid.
- Suurem osa maast kuulub Eesti riigile, aga on erinevad haldajad ja erinevad ministeeriumid. **Kambja vald** - riigil peaks olema üks juhtiv partner, kes vastutab riigi huvide eest.
- **Maa-ameti** seisukoht - Maa-amet esindab maaomanikku (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium), maad on antud rendile. Priit Ojamaa on valdav rentnik. Tema moodustas uue maaparandusühistu lähtuvalt oma ärihuvidest. Ühistu pole hetkel toimiv. Maaparandustegevust saaks teha läbi toimiva ühistu. Maa-amet saaks toetada maaparandusühistut, kui neid kaasataks toimiva ühistu küsimustes. Hetkel ühistu esindab vaid ühe isiku soove/huve/ärihuvisid. Läbi selle Maa-amet midagi teha ei saa, on kohustuslikud liikmed, aga ühistu hetkel ei kaasa neid – Maa-ametit pole kutsutud ühelegi koosolekule. Seni kuni on põllumajandusliku kasutamise huvi ja maid renditakse, seni on Maa-ametil huvi edasi rentida. Eesmärk on neid maid reservis hoida põllumajanduslike maadena.
- **Kambja vald** - rentimine võib olla ka heina niitmine, kuigi rendilepingus eelistatud karjatamine. Looduskaitse poolelt karjatamine pole lubatud/soovitatud. Soovitatud on niitmine, et lindudel oleks hea. Maaomanik näeb, et maid on vaja anda rendile, aga on passiivne ühistu tegutsemise osas. Maa omanik ja rendile andja peavad seisma maa sihtotstarbelise kasutamise eest.
- Maa-amet pole võtnud kohustust ühistut eest vedada, nemad on vaid riigi esindajad maade osas. Ühistu tegevuse eestvedamise valmisolekut Maa-ametil pole.
- **PTA** - asi tuleks korda teha- polder, pumplad, vabavooluregulaator maha võtta või rekonstrueerida ja siis vajadusel uus ühistu luua. Ropka-lhaste kaitsekorralduskavas toodud ideaalne veetase (31,30 m) ei lähe kokku sellega, mis on vabavooluregulaatori võimalused.
- **Keskkonnaamet** - looduskaitseks oleks kõige parem vabavoolne lahendus. Niidulapid tahavad niitmist. 15 aastat pole poldrilt vett ära pumbatud ja seni pole probleeme olnud. 2023. aastal olid niidud nõuetekohaselt hooldatud. Looduskaitsest probleemi pole. Looduskaitse vajadus pumpamise järgi on 0.
- Samas on just looduskaitse poolelt ette määratud veetasemed, mis hetkest peaks hakkama vett ära pumpama...
- **PTA** – 31,30 m veetaset hoides, siis ülevoolu pumpla upub. Erinevad vee kõrgused on vastuolus. Kas Keskkonnaamet on veetaset seiranud nagu on kohustus kaitsekorralduskava poolt?
- **Keskkonnaamet** - 31,30 meetri piir on pandud sellisena, et oleks tagatud hoonete, elamute kuivad vundamendid. Vesi võiks olla ka kõrgemal, aga piir on pandud majade järgi nii, et looduskaitse aspektid oleks ka enam-vähem tagatud. Keskkonnaamet pakkus võimaluse, mis peaks tagama elamute turvalisuse- see oli kaitsekorralduslik kompromiss.
- **PTA** - vabavoolulise regulaatori tase 29m. Kui üle selle, siis voolab sisse. Emajõe kõrgeim tase on 33m.
- Milline on lahendus? Maaparandusühistule ei tohiks seda kohustust panna enne kui pole selgeks tehtud, kuidas asi toimima peab.

- Kuidas rekonstrueerimine välja peaks nägema?- **PTA vastus:** pumppla peaks kõrgemale ehitama, et pumbad ära ei upuks. Mootorid meeter vee all. Vaja on teha pumppla, milles mootorid jäävad vee peale.
- **Tartu linn** - omavalitsused ei peaks selle eest maksuma/vastutama, et keegi saaks oma karjakasvatusäri teha.
- **Kambja vald** - probleemne on, et poldrile on määratud hetkel sisuliselt 3 erinevat veetaset, mida peaks hoidma: poldri kui maaparandussüsteemi projektkõrgus, kaitsekorralduskavaga määratud veekõrgus ning elamute jaoks ohutu veetase. Tuleb määrata üks ühtne veetase!
- **Maa-amet** - oleme nõus elamualade ja looduskaitseks vajalike veetasemetega. Pole oluline rendiraha saada.
- Kes on organisatsioon, kes tellib projekti? **Kambja vald** - selleks võiks olla maaparandusühistu. **Maa-amet** - läbi ühistu saaks Maa-amet finantseerida sellise projekti tellimist, kui neid maaparandusühistusse korrektselt kaasataks. **RMK** - RMK on paljudes ühistutes liige, aga Aardla poldris mitte. Kelle huvi on, see peaks sellega tegelema.
- **Kambja vald** - see on riigi ja valla asi kuidas tagada maaomanike heaolu, et nende põllumajanduslik maa ei upuks.
- Poldrila ei võrdu maaparandussüsteemi maa-ala. Ühistu liikmeks peavad olema kõik maaomanikud, kes asuvad poldri mõjualas.
- Keskkonnaamet on looduskaitseala valitseja, kes kehtestab sealsed tingimused, kuid need ei saa piirduda ainult LKA piiridega, sest see pole eraldiasuv saar, vaid osa süsteemist. Seega tuleb tingimuste määramisel lähtuda kogu poldri ala tingimustest.
- **Kambja vald** - kas riik on ühistuga suhelnud? **RMK** - suhelnud on ainult asutamiskoosolekul, muid koosolekukutseid jms pole kaasatud RMK-d. 3,5 aastat pole koostööd tehtud. **Maa-amet** - ühistu moodustamisel teavitamiskohustust rikuti. Eraomanike huvisid ei kaitsta, sest võib-olla nad isegi ei tea, et nad on/peaksid olema maaparandusühistus. Ministeerium ka ei teavitanud kohustuslikke liikmeid, vaid ainult ühistut, et teavitamiskohustust on rikutud.
- **Küsimus Keskkonnaametile PTA poolt** - järgmisest aastast lõpeb kaitsekorralduskava, mis saab edasi? **Keskkonnaamet** - kaitsekorralduskava pikendatakse automaatselt, sest igal Natura 2000 alal peab olema kehtiv kava. Loeti automaatselt pikendatuks, kuigi sisu ei vasta enam tänapäevale. Amet ei saa korraldada kui eelarves pole! Peab uuesti analüüsima, mida riik seal näha tahab- mis on kaitse-eesmärgid. Kliimaministeeriumi huvi. **Keskkonnaamet** - peavad uuesti hindama, kava sisu on vaja uuendada. **Sander Laherand** - tööplaani kokkupanemisel, ei oska öelda kuna sellega tegeletakse.
- **PTA** – veetaseme kõrguseks tahaksid põllumehed 28,4 m, aga kaitsekorralduskavas 31,3 m. Milline tase tuleb tagada ja kes peab selle tagamise eest hea seisma?
- Kui 4a oleks niidud vee all, siis alles Keskkonnaamet korraldaks pumpamist - seisukoht, et kaitsekorralduskava on halvasti kirjutatud. Keskkonnaamet ei saa võtta kohustust tagada kuivana elamuhoonete vundamente. See, kes pumpab, peab vaatama looduskaitsele määratud piirmäärasid. Lisaks ka seda, et pesitsusajal ei või vett pumbata madalamaks kui 31,30 m.
- **Kambja Vallavolikogu esimees** - järgmisena peaks kokku kutsuma maaomanikud ning välja selgitama nende huvid.
- Edasine suhtlus? Kambja vald kutsub uuel aastal uuesti koosoleku kokku, kuhu oodatud ka maaomanikud ja maaparandusühistu. Selleks ajaks võiks olla osapooltel konkreetsem tegevuskava.

- **PRIA** - 2006 toetati ühiseesvoolu kraavide settest puhastamist. Kohustusi endisel ühistul PRIA ees pole, järelevalve periood läbi. Järgmisel kevadel uus meede, kui ühistu vastab nõuetele, võib saada toetust.
- **Kambja vald** - LKA pärandniidud peaks ka saama toetust, kas läbi PRIA? - jah toetus tuleb PRIAlt.
- **Kliimaministeerium** - Kambja vallas on neile kuuluvaid kinnistuid 447, aga kõik edasi volitatud. Transpordiamet ja RMK pädevad ise vastama.
- **RMK** - K'kui rentnik ei täida kohustusi, tuleb ikka kord tagada- tuleb teha ettekirjutused aedade tõstmiseks õige koha peale, et jahiseltsil oleks ligipääs.
- **Küsimine, et mis on valla huvi poldri alal**- matkarada, üle jõe olevad elanikud ja nende heaolu. Põllumajanduslikud huvid puuduvad. Kohalik huvi on Porijõe korrashoid. Porijõe eesvool on riigi poolt korras hoitav eesvool. Vald tahab, et oleks korras ja hooldatud ja kokku lepitud, kes mille eest vastutab.
- **Maa-amet** saab lahendada kui kriisiteemad. Aga kohustust perioodiliselt reguleerida ei võta- ei leia, et nende kohustus on.
- **Ettepanek- Koostöölepe sõlmida, kes reguleerib, või otsus, et ei reguleeritagi. Peab olema isik, kes vastutab, kelle poole pöörduda.**
- **PTA** - maaparandussüsteem kas rekonstrueerida või registrist kustutada. Me ei saa sundida kedagi pumpama, aga samas pumbad peavad töökorras olema. Ainult vabavooluregulaatoriga ei saa veetaseme kõrguste nõuete täitmist tagada.